

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету

Лизун Марії Володимирівни

на дисертаційну роботу Угриня Богдана Володимировича на тему «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність теми дослідження

На сучасному етапі розвитку світового господарства процеси глобальної економічної інтеграції зазнають суттєвої трансформації під впливом геополітичної нестабільності, структурної перебудови міжнародних ринків, цифровізації фінансової сфери, загострення глобальних безпекових ризиків, посилення кліматичних викликів та переходу до моделей сталого розвитку. Поряд із традиційними чинниками інтеграції дедалі більшого значення набувають фінансові процеси, які визначають можливості держав щодо залучення капіталу, розвитку фінансової інфраструктури, забезпечення макроекономічної стабільності та інтеграції у світові фінансові ринки.

Посилення системних асиметрій у фінансово-інвестиційній, інституційній та цифровій сферах зумовлює зростання вразливості національних економік до зовнішніх шоків і макроекономічної нестабільності. Водночас поява нових інструментів, таких як цифрові валюти, фінтех-рішення та ринок «зелених» облігацій, формує якісно нову фінансову екосистему, де фактор довіри стає ключовим ресурсом для залучення довгострокового капіталу. Особливої актуальності зазначена проблематика набуває для України, яка одночасно реалізує масштабні реформи, здійснює адаптацію до стандартів Європейського Союзу, забезпечує макрофінансову стабільність в умовах воєнного стану та формує передумови післявоєнного відновлення. У цьому контексті наукове обґрунтування фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, оцінка їхнього впливу на інтеграційні процеси та розроблення рекомендацій

щодо посилення інтеграційної спроможності України мають не лише теоретичне, а й важливе практичне значення.

Сучасні наукові дослідження здебільшого розглядають окремі аспекти фінансової глобалізації, міжнародного руху капіталу, інвестиційної діяльності або функціонування міжнародних фінансових інституцій. Водночас комплексне дослідження фінансових детермінант саме глобальної економічної інтеграції, їх систематизація, оцінювання та визначення впливу на розвиток інтеграційних процесів залишаються недостатньо розробленими. Це зумовлює необхідність поглиблення теоретико-методологічних засад дослідження фінансового виміру глобальної економічної інтеграції та формування нових підходів до оцінювання інтеграційних процесів.

З огляду на зазначене дисертаційна робота Угриня Б. В. на тему «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції» є актуальним, своєчасним та завершеним науковим дослідженням, результати якого відповідають сучасним потребам розвитку міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції України.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до основних напрямів наукової діяльності Західноукраїнського національного університету та є складовою комплексних наукових досліджень, що здійснювалися на кафедрі фінансових технологій та банківського бізнесу за темою «Детермінанти стагнації фінансового ринку України та напрями забезпечення його розвитку в сучасних умовах» (державний реєстраційний номер 0122U201522), кафедрі міжнародної економіки за темою «Геоелектронічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (державний реєстраційний номер 0121U111077) та кафедрі міжнародних економічних відносин за темою «Геоелектронічні детермінанти повоєнного розвитку України в глобальному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U201486).

Тематика дисертації вдало поєднує дослідження фінансових процесів, міжнародної економічної інтеграції, глобальної економіки та повоєнного розвитку України, що свідчить про її відповідність сучасним пріоритетам розвитку економічної науки та державної політики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, характеризуються високим ступенем обґрунтованості, що підтверджується логічною послідовністю побудови роботи, методологічною коректністю, використанням сучасної репрезентативної інформаційно-статистичної бази та апробацією здобутих результатів у науковій і практичній діяльності.

Методологічну основу дослідження становить комплексний системний підхід до аналізу фінансових детермінант міжнародної економічної інтеграції. Для досягнення поставленої мети та розв'язання наукових завдань у роботі застосовано сучасні загальнонаукові та спеціальні методи економічних досліджень, зокрема: метод наукової абстракції, індукції та дедукції, порівняльного та системно-структурного аналізу; економіко-статистичні та економіко-математичні методи, зокрема аналіз часових рядів та економетричне моделювання.

Автором опрацьовано значний масив сучасної наукової літератури, офіційних статистичних матеріалів міжнародних організацій, аналітичних звітів міжнародних фінансових інституцій, баз даних Світового банку, МВФ, КОФ Swiss Economic Institute, а також інших міжнародних інформаційних ресурсів, що забезпечило належний рівень інформаційної бази дослідження.

Ступінь обґрунтованості сформульованих наукових положень підтверджується також їх кореляцією з фундаментальними положеннями сучасної економічної теорії міжнародних відносин і практикою реалізації

зовнішньоекономічної політики України в умовах глобальних трансформацій та безпекових викликів.

У дисертації автором поглиблено теоретичні підходи до трактування глобальної економічної інтеграції (с.26-32), запропоновано її періодизацію (с.32), систематизовано сучасні асиметрії інтеграційних процесів (с.34-47) та визначено роль міжнародних фінансових інституцій у формуванні глобального економічного простору (с.59-64).

Автором запропоновано власний підхід до ідентифікації фінансових детермінант, які охоплюють міжнародні фінансові ринки, прямі іноземні інвестиції, міжнародний рух капіталу, розвиток банківського сектору, валютно-фінансові механізми, діяльність міжнародних фінансових організацій, цифрові фінансові технології та інституційне середовище (с.70-78). Такий підхід дозволив комплексно дослідити фінансову архітектуру сучасної глобальної економіки та визначити її вплив на інтенсивність інтеграційних процесів.

Перевагою дослідження є запропонована автором концепція формування фінансової екосистеми глобальної економічної інтеграції (с.84-89). На відміну від існуючих підходів, автор розглядає фінансову екосистему не лише як сукупність фінансових інститутів та інструментів, а як багаторівневу систему взаємодії держав, міжнародних організацій, фінансових ринків, цифрових платформ, фінансових посередників та інноваційних технологій, що забезпечують функціонування глобальних інтеграційних процесів.

Заслужовують на позитивну оцінку проведені економіко-статистичні дослідження. Автором здійснено ґрунтовний аналіз сучасних тенденцій розвитку міжнародних фінансових потоків, зовнішньої торгівлі, міжнародної інвестиційної діяльності, глобальної фінансової інтеграції, показників фінансового розвитку країн та міжнародної конкурентоспроможності. Отримані результати підтверджуються значним масивом статистичних даних, графічного матеріалу та аналітичних розрахунків, що забезпечує високий рівень достовірності зроблених висновків.

Позитивної оцінки заслуговує дослідження впливу цифровізації фінансової сфери на розвиток глобальної економічної інтеграції (с.124-144). Автор аргументовано показує, що цифрові фінансові технології, розвиток фінтех-компаній, цифрових платіжних систем, криптоактивів, цифрових валют центральних банків та технологій штучного інтелекту поступово змінюють механізми функціонування світових фінансових ринків і створюють нові можливості для інтеграції національних економік.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження доцільно віднести:

- концептуальний підхід до трактування фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції як багаторівневої системи взаємопов'язаних чинників, що визначають інтенсивність, напрями та якісні характеристики інтеграційних процесів у світовій економіці. На відміну від існуючих підходів, фінансові детермінанти розглядаються не лише як окремі фінансові інструменти чи показники, а як складний комплекс взаємопов'язаних інституційних, інвестиційних, валютно-фінансових, банківських, цифрових та регуляторних елементів, які формують сучасну фінансову архітектуру глобальної економіки (с.71-75);

- удосконалення теоретичних підходів до дослідження глобальної економічної інтеграції шляхом визначення сучасних асиметрій її розвитку (с.34). Автор доводить, що сучасні інтеграційні процеси характеризуються не лише поглибленням міжнародної економічної взаємозалежності, а й посиленням фінансових, інституційних, технологічних та регіональних дисбалансів, що впливають на нову конфігурацію світового господарства;

- обґрунтування моделі фінансової екосистеми глобальної економічної інтеграції, яка інтегрує міжнародні фінансові інституції, глобальні фінансові ринки, цифрові фінансові технології, інвестиційні потоки, платіжні системи,

банківський сектор та регуляторне середовище в єдину систему забезпечення інтеграційних процесів (с. 85-98). Запропонований підхід розширює наукові уявлення про фінансовий механізм функціонування глобальної економіки;

– визначення пріоритетів глобальної економічної інтеграції України (с.157-172). Запропоновані напрями розвитку фінансової системи, активізації інвестиційної діяльності, цифрової трансформації фінансового сектору, поглиблення співробітництва з міжнародними фінансовими інституціями та адаптації до фінансових стандартів Європейського Союзу характеризуються комплексністю та практичною спрямованістю;

– обґрунтування нових тенденцій розвитку глобальної економічної інтеграції під впливом цифровізації фінансової сфери, розвитку фінтеху, цифрових валют центральних банків, екологізації фінансових ринків та поширення принципів ESG-фінансування.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичні результати проведеного дослідження полягають у розвитку наукових положень щодо фінансового забезпечення глобальної економічної інтеграції, поглибленні категоріального апарату міжнародної економіки, розвитку концептуальних засад функціонування глобальної фінансової системи та удосконаленні підходів до дослідження фінансових чинників міжнародної економічної взаємодії.

Результати дослідження, які мають прикладний характер, знайшли застосування у діяльності страхової групи «ТАС» (довідка № 24/26 від 07.04.2026 р.), Київської торгово-промислової палати (№ 17/05-5/564 від 01.06.2026 р.), впроваджено у навчальний процес Західноукраїнського національного університету, зокрема, при викладанні дисциплін «Економічна дипломатія», «Міжнародне співробітництво», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародна торгівля», «Кон'юнктура світових ринків» (довідка №126-31/1257 від 21.05.2026 р.).

Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні наукові результати дисертаційної роботи, теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації повною мірою висвітлено в опублікованих працях здобувача. Результати дисертаційної роботи опубліковані у 12 наукових працях загальним обсягом 6,41 д.а. (з них 4,41 д.а. належать особисто автору), у тому числі: 6 праць – у наукових фахових виданнях і 6 публікацій апробаційного характеру.

Профіль видань та зміст наукових праць відповідає встановленим вимогам щодо повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Текст дисертаційної роботи Угриня Богдана Володимировича за результатами перевірки на наявність текстових запозичень не містить запозичень без належного посилання на джерела та відповідає принципам академічної доброчесності. Усі наявні у роботі посилання на джерела зроблені із дотриманням норм законодавства про авторське право і суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

1. Виокремлюючи п'ять основних контурів асиметрій глобальної економічної інтеграції (виробничо-структурний, фінансово-інвестиційний, технологічно-цифровий, інституційно-регуляторний та ризиково-екологічний), дисертант робить вагомий внесок у розвиток теорії інтеграції (с.34). Проте у роботі залишається недостатньо розкритим механізм зворотного впливу ризиково-екологічної асиметрії на фінансово-інвестиційну. Зокрема, потребує додаткового пояснення, як саме перенесення екологічних витрат на слабші економіки змінює їхню довгострокову інвестиційну привабливість та вартість залучення капіталу на міжнародних ринках.

2. У дисертації значна увага приділена ролі міжнародних фінансових інституцій у розвитку інтеграційних процесів. Водночас доцільним було б більш детально проаналізувати трансформацію фінансової архітектури Європейського Союзу після початку повномасштабної війни в Україні, зокрема механізми функціонування Ukraine Facility, програм макрофінансової допомоги ЄС та нових інструментів фінансування післявоєнного відновлення України.

3. У підрозділі 2.2 при моделюванні фінансових екосистем інтеграції на основі співвідношення *de facto* та *de jure* фінансової глобалізації автором виявлено суттєві інтеграційні розриви. Варто було б розширити аналіз за рахунок оцінки часового лагу, необхідного для того, щоб формальна інституційна відкритість (*de jure*) трансформувалася у реальні транскордонні фінансові потоки (*de facto*).

4. Автор слушно акцентує увагу на довірі як нематеріальному, але визначальному чиннику фінансової інтеграції, а також на «зеленому» фінансуванні та цифровізації (п.3.1). Проте висвітлення категорії «фінансова довіра» має переважно якісний та концептуальний характер. Робота виграла б, якби здобувач запропонував економетричний інструмент для кількісного вимірювання рівня фінансової довіри та його прямого розрахунку у складі загальної моделі оцінювання.

5. Пропонуючи заходи щодо поглиблення залучення України до міжнародних фінансових мереж у контексті повоєнного відновлення, здобувач робить акцент на залученні прямих іноземних інвестицій та грантовій підтримці (п.3.2, п.3.3). Проте дискусійним є питання орієнтації України здебільшого на зовнішні джерела фінансування повоєнного відновлення.

Загалом вищезазначені положення не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, її теоретичного та практичного значення.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Угрина Богдана Володимировича на тему «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції», представлена на

здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе теоретичне та практичне значення для розвитку міжнародних економічних відносин.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022р., а її автор Угрин Богдан Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент:

**доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету**

Марія ЛИЗУН

111344
Марія Лизун